

HÖSTNUMMER • ÅRGÅNG 83 • NR 3
BERGA i SEPTEMBER 2023

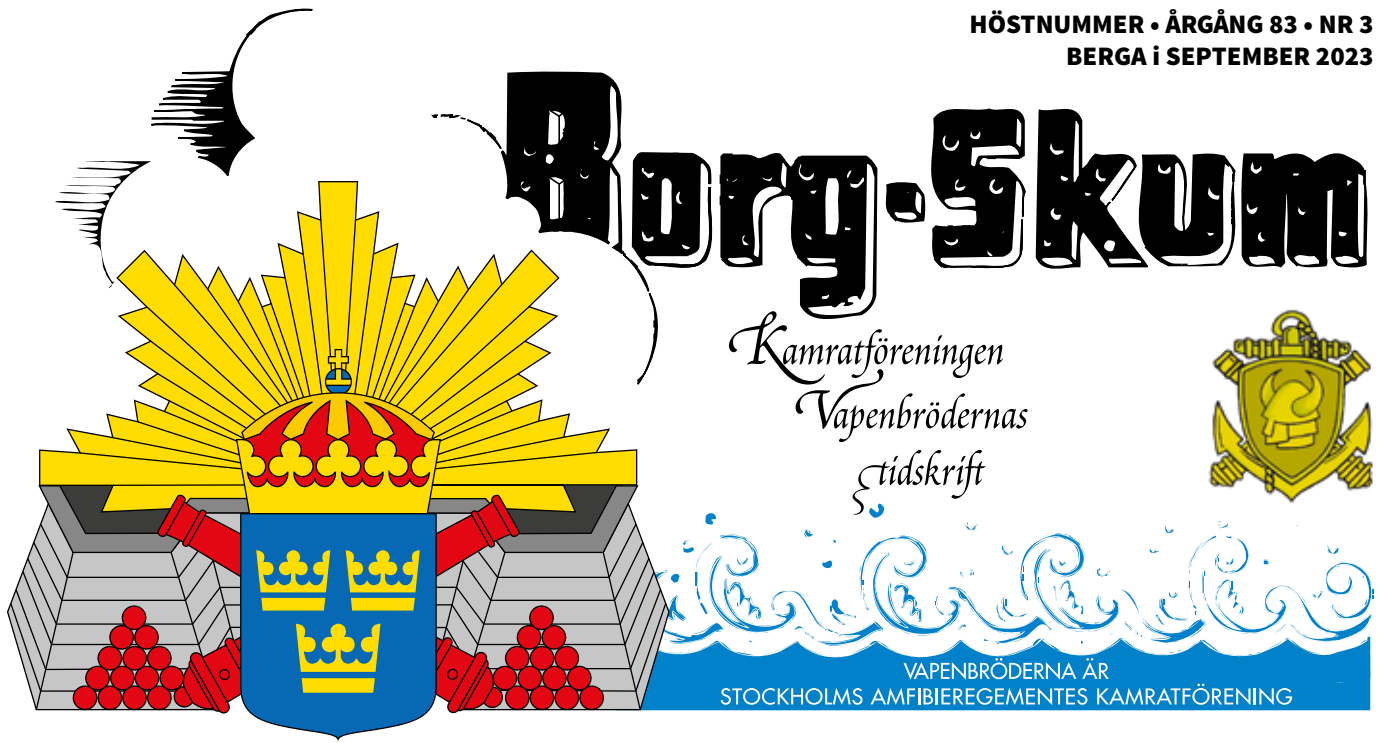

Foto: Carl von Gerber

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

AV: HANS GRANLUND

Systrar och bröder!

Sommaren är till ända och ett nytt verksamhetsår har inletts. Regimentet växer och nya värnpliktiga har ryckt in. Stockholms amfibieregemente är nu marinens största organisationsenhet. Andra amfibiebataljonen kommer snart att ha en systerbataljon. Andra marina basbataljonen och delar av marinbasens ekippage och hamnkaptensfunktion är under överförande. Till dessa stående förband skall vi också lägga till regementets utbildningsbataljon som numera är en fast del av regementet. Genom utbildningsbataljonen skall bara i år hundratals amfibiesoldater och sjömändanas och grundutbildas. Det förpliktigt.

Vi är några som fortfarande minns förra gången som förbandet hade tre bataljoner på linjen. Då fanns inga stående förband men det producerades och repetitionsövades yrkesofficerare, reservofficerare och värnpliktiga till tre brigader och ett antal avdelade bataljoner, divisioner och kompanier. Man kan ibland filosofera om att utvecklingen liksom cirkeln är rund. Jag skulle väl hellre säga att den är som en spiral. Just nu och under överskådlig tid rör sig regementets verksamhet uppåt i spiralen. Det är i grunden positivt men likt tyngdlagen kostar det på. Men kampen går vidare och amfibiekårister likt sina föregångare kustartillerister viker aldrig ned sig. Tvärtom!

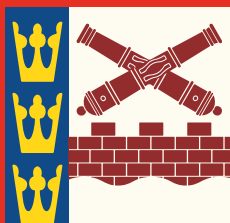
Värnpliktsåret sätter sedan ett antal år återigen rytmen för förbandet men samtidigt, och över tiden, står nuförtiden den tidvis eller kontinuerligt tjänstgörande kärnan av kamrater – civila och militära – för kontinuitet och beredskap. Detta sker samtidigt som de på ett naturligt sätt deltar i utbildningen av nya kamrater och anställda liksom värnpliktiga. Denna tid på året kan vi i kamratkretsen också hälsa välkomna hem till regementet en skara föregångspersoner. Nykläckta fänrikar och sergearter samt kollegor som är åter efter högre utbildningar. Alla redo att axla ledande roller vid regementet, bataljoner och vid kompanier. Bra gjort och välkomna hem. Ni är efterlängtade och det finns full huggning för alla!

Som ett led i att introducera våra nyanställda kamrater i regementets historia och samtidigt presentera nyckelterrängen i den skärgård som präglar vår vardag, genomför Vapenbröderna tillsammans med regementet och under ledning av regementschefen en årlig introduktionsresa. Med resan försöker vi tillsammans beskriva lite av vårt gemensamma arv. För oss i Vapenbröderna styrelse är det också en startpunkt på en livslång relation med dessa nyanställda kamrater. Jag skulle bara önska att tiden och resurserna räckte så långt att alla nyanställda, även civila och soldater, kunde ges en motsvarande introduktion.

Med sommarens övergång mot mörkare dagar och längre nätter går också övningstempot upp. Sommaren inleddes med marin-gemensamma övningar och nu när "övningsvädret" är optimerat för amfibietjänst höjs tempot och beredskapskontroller och internationella samövningar genomförs. Allt detta kan ni läsa om på annan plats i tidningen.

Avslutningsvis kan jag bara konstatera att i år igen blev den årliga kamratföreningsträffen mellan samtliga fem fd KA- och amfibieregementen genomförd med bravur. Ett stort tack till alla som bidrog till planeringen och genomförandet. Nästa år hoppas vi att Vapenbröderna kan stå som värdar. Föreningen – *Sveriges äldsta militära kamratförening* – firar nästa år 125-år!

VIKTIG INFORMATION FRÅN FÖRENINGEN

Vi behöver din hjälp att kontrollera dina kontaktuppgifter!

Som vi meddelat i förra numret av Borg-Skum så har vi nu ett nytt medlemshanterings-system hos Föreningssupport. Det har visat sig att vi har felaktiga kontaktuppgifter i vissa fall. Vi uppmanar därför samtliga medlemmar att via *Min sida* kontrollera och i förekommande fall korrigera kontaktuppgifterna. Du behöver ditt medlemsnummer för att logga in på Min sida. Det fyrsiffriga medlemsnumret hittar du i anslutning till din adress på baksidan av denna tidning. Vi har även angivit din e-postadress som vi har registrerat hos oss på baksidan av tidningen i adressfältet. Saknas e-postadress beror det på att vi inte har någon e-postadress registrerad på dig. Om du har en e-postadress eller den är fel, ber vi dig meddela oss på info@vapenbroderna.se

Du når *Min sida* jämte instruktioner under rubriken "Inloggning till Min sida för medlemmar" via denna länk:

<https://vapenbroderna.se/medlemskap>

Har du ingen e-postadress? Då kommer vi skicka information och fakturor brevlades.

Medlemsavgift för 2023

Det är fortfarande många som ännu inte betalat årsavgiften för 2023. Vi kommer inom kort skicka ut faktura på medlemsavgiften genom vårt nya medlemshanteringsystem till alla dem som vi har noterat inte har betalat årets avgift. I första hand mejlar vi fakturan och i andra hand, i avsaknad av mejl-adress, postas fakturan.

Föreningens e-postadress

E-postadressen vapenbroderna1899@gmail.com är avvecklad och används ej mer. Föreningens officiella e-postadress är:

info@vapenbroderna.se

PUBAFTON 14 NOVEMBER

Vapenbrödernas pubafton genomförs i mässen på Försvarshögskolan, FHS, Drottning Kristinas väg, **tisdagen 14 november, kl 1630–2100.**

Anmälan sker till *övt Anders Bohman* på mejl

anders.bohman@fhs.se där ni tydligt ska ange personnummer, förnamn och efternamn. Ni ska medta legitimation och vara beredda att, vid anmodan, uppvisa legitimationen för vaktpersonalen.

Inpassering sker via huvudentrén. Byggnaden kommer sannolikt att vara stängd för allmänheten med hänsyn till rådande säkerhetsläge. Vapenbröder anställda vid FHS biträder med insläpp genom huvudentrén och vidare in till mässen. Även utsläpp sker genom biträde av FHS anställda. Om ingen grindvakt är på plats ska ni ringa *Anders Bohman* på mobiltelefon 070-582 53 19.

HÖSTMÖTE 26 OKTOBER

Höstmötet med traditionsenlig middag genomförs i Järnvägsrestaurangen på Stockholms östra station den **26 oktober kl 1830.**

Anmälan senast 12 oktober

genom att betala anmälningsavgiften om 300 kronor till föreningens BG-konto 473-0537.

Ange ditt namn som referens.

I avgiften ingår mat, punsch och några lotter där det finns möjlighet

att vinna fina priser. Övrig dryck köpes separat.

Antalet platser är begränsat till 45 så anmäl dig i god tid för att säkra ditt deltagande.

Om det är svårt att gå i trappor fortsätter ni in i stationsbyggnaden och tar rulltrapporna/hissen till plattformsområdet. Sedan rundas väderskyddet över rulltrapporna för att komma till ingången till restaurangen.

NYA MEDLEMMAR

VI HÄLSAR DIG VÄLKOMMEN I KAMRATKRETSEN

Theres von Gerber Rundlöf,
Anders Lindell, Göran Undén,
Kareem Perhoniemi Tayim,
Kerstin Granelund

Avlidna medlemmar

Vi tackar för deras trohet
och behåller dem i
vårt minne

Sven Asplund,
Sergon Drumez

ÅK MOT SYD, NORD, ÖST ELLER VÄST, VI KÖR TILL EN SKOLRESA ELLER FRÅN DIN FEST

Förutom att köra er dagligen i tjänsten så kör vi er gärna även privat efter era önskemål.

Boka din buss:
www.westinbuss.se
08-545 424 20

WESTIN BUSS

REFLEKTION FRÅN INTRODUKTIONSRESAN

Foto: Svenåke Wickström & Jan Fredriksson

AV: SVENÅKE WICKSTRÖM & JAN FREDRIKSSON

Vapenbröderna har tillsammans med Stockholms amfibieregemente under två dagar genomfört en introduktionsresa för nyanställd personal. Resan syftar till att nyanställd personal ska få en allmän kunskap och förståelse om kustförsvarets historia i Stockholmsområdet. Det sker genom en historisk exposé om kustförsvaret från 1500-talet och framåt samt genom en rundresa i skärgården som fokuserar på kustförsvarets organisation, uppgifter och gruppering under 1980–1990 talet fram tills Kustartilleriets avveckling 2000.

På morgonen den 9 augusti lämnade två stridsbåtar Berga med regementschefen, regementsförvaltaren och ett 20 tal nyanställda ombord med destination Vaxholms kastell, där Vapenbröderna mötte upp. Väl iland och under ledning av *Anders Joninger* fick deltagarna under två timmar ta del av hur försvaret av farlederna in mot Stockholm utvecklats från det att *Gustav Vasa* pekat ut Vaxholm och spärren över Oxdjupet som vitala punkter till dess att Vaxholms befästningslinje övergavs och det fasta kustförsvaret flyttades ut i havsbandet. Besöket på kastellet avslutades med krans-

nedläggning vid minnestavlorna för kamrater som förolyckats i tjänsten. Efter att ha lämnat kastellet passerades delar av Vaxholmslinjens befästningsanläggningar för att så småningom nå fram till havsbandslinjen och den del som var Spärrbataljon Korsös ansvarsområde. Nu tog avsnittet nutidshistoria vid med en presentation av Stockholms kustartilleriförsvares (SK) organisation och uppgifter. *Lars-Inge Pettersson* informerade om de tre KA-brigaderna som fanns inom SK:s område och *Magnus de Jong* kompletterade med spärrbataljonens uppgifter och hur den kunde vara organiserad. *Jan Fredriksson* förläste om amfibiebataljonen och diskuterade taktiska utmaningar som övergången till rörlig skärgårdsstrid förde med sig. Från Korsö torn, med för dagen goda siktförhållanden, fick deltagarna möjlighet att reflektera över Sandhamnsleden och vilka slutsatser om terrängen som en försvarare eller angripare kunde dra. Dagen avslutades med en gemensam middag och fortsatta diskussioner på strandmässen.

Dag två inleddes med sjötransport från KAB 2 till KAB 3 och Spärrba-

taljon Mällsten. Direkt vid ankomst tog *Svenåke Wickström* täten och förde gruppen till hjässan för en terrängorientering. Till skillnad från Korsö så var vädrets makter inte på presentatörens sida den här gången. Men även om dimman och regnet begränsade sikten så framgick skillnaderna avseende terräng och infrastruktur mellan Sandhamnsleden och lederna in mot Nynäshamn och Södertälje. *Magnus de Jong* tog vid med en målände beskrivning om varför och hur ubåtsskyddsformågan utvecklats och knöt också an till ett antal viktiga händelser och platser i området.

Dagens andra mål var Öja och spärrbataljon Askö. På Öja är det självklara besöksobjektet den kvarvarande 12/70 pjäsen som nu fungerar som ett museum och lika självklart är att *Lars-Inge Pettersson* ska vara guiden. Här gavs möjligheten att se hur ett tungt kustartilleribatteri var beskaffat för att kunna överleva och verka under lång tid. Förmågan att bekämpa luftmål var också en viktig del av överlevnadsfunktionen och åt den ägnades en särskild genomgång som genomfördes av *Magnus de Jong*. Efter återtransport till Berga avslutades årets introduktionsresa med ett gruppfoto.

KAMRATFÖRENINGSTRÄFF 2023

AV: TORSTEN JOHANSSON / GU KJ / ADYK 1961–62 / PA ÖVLT

Årets kamratföreningsträff genomfördes i Härnösand 24–27/8 med KA 5 kamratförening som värd.

Skälen att delta i dessa träffar varierar förstås från person till person. För vissa en önskan att återse gamla platser och för andra att upptäcka samma platser, för somliga en resa i minnenas värld och för andra en upptäcktsresa men inte minst att träffa gamla kamrater.

För mig och min hustru var väl skälen en blandning av detta då det för mig handlade mycket om minnen men för hustrun om upptäcktsresa. Gemensamt dock att få träffa gamla kollegor, arbetskamrater och vänner.

Då vi numera huserar i Rättvik kändes det lite onödigt att först ta sig till Stockholm för att åka med den gemensamma busstransporten till Härnösand varför vi tog oss själva till första etappmålet, Flygvapenmuseet på gamla F 15 i Söderhamn och lunchen på officersmässen där.

Ett i högsta grad välarrangerat och innehållsrikt museum, och som oftast, uppbyggt av frivilliga krafter. Lite kuriosita var att samtliga Viggenpiloter i Flygvapnet började med

grundläggande 6 månaders inskolning på typen just på F 15.

Därefter styrdes kosan till Härnösand och gamla KA 5 för inkvartering, middag och inledande förbrödning med de andra kamratföreningarna samt höra vår Vapenbrödrabroder, *Sven-Olov Kviman*, redogöra för den krokiga och slingrande framväxten av Stridsbåt 90 H. I sanning en intrikat historia.

Följande dag, fredagen, gavs möjlighet att endera med guidning få en fördjupad kännedom om staden Härnösand och dess historia eller besöka Höga kusten och Docksta varv och där få oss till del om stridsbåtarna nu och framåt.

Den guideade turen i Härnösand rönste stor uppskattning av deltagarna enligt hustrun. Själv valde jag att besöka Dockstavarvet nyfiken på vad som hänt sedan senast, som ligger c:a 25 år bakåt i tiden. Vi erhöll en mycket givande och trevlig genomgång av såväl varvets historia och nuvarande och kommande verksamheter. Grundbulten för varvet var och är ännu, trots den omfattande produktionen av stridsbåtar, något överraskande, lotsbåtar.

Just nu pågår dels en Remo (renovering och modifiering) och uppgradering av äldre stridsbåtar, dels en nyproduktion av uppgraderade båtar med nya vapensystem och högre fart. Provturen i dryga 50 knop med manövrar kändes övertygande.

Framåt arbetas nu med "drönan-koncept", det vill säga besättningslösa båtar, för både strid och logistik. Denna utveckling torde gynnas av att varvet numera ingår i SAAB-koncernen.

Efter besöket vid Docksta styrdes kosan mot Skuleberget där några av deltagarna kämpade sig till fots mot toppen och andra tog den något bekvämare sittliften. Efter att vi beskådat den mäktiga utsikten från toppen styrdes kosan mot Naturrum som gav såväl bakgrund som nutida och kommande skeenden kring Höga kustens landhöjning.

På hemvägen gjordes ett litet stopp för att närmare kunna bese Höga kusten-bron och dess omgivning varvid minnet dök upp av rabaldret då våra dåvarande Vertol-helikoptrar flög stridsmässigt under bron vid SamMarinövningen 1997, Nordvart.

På kvällen en enklare middag och ett föredrag om Härnösands historia samt samkväm på KA 5 officersmäss.

Lördagen inleddes efter frukost med ett besök på Härnösands bilmuseum. En mäktig upplevelse från bilens barndom till nutid. Ett roligt inslag var den rikliga och parallella förekomsten av tidsenliga barnvagnar. Storleken och omfattningen på museet överraskade oss alla. Museet kommer i närtid att byggas ut med ytterligare 1000 kvadratmeter och tillföras 15 nya fordon varför totalsumman fordon då kommer att vara 301 st. Av det kan ni nu räkna ut nuvarande antal.

Efter bilmuseet styrdes kosan mot Hemsön och Hemsö fästning eller, kanske mera korrekt för oss invigda, Spärrbataljon Hemsö.

Foto: Carl von Gerber

Efter en rundvandring och guidning av några mycket unga och synnerligen pålästa guider, imponerande, i tunga batteriet HÖ 1 som i sig är unikt till sin volym med underjordförbindelse till samtliga ingående enheter. Det närmaste jag kan påminna mig är batterierna Nåttarö och Femöre-huvud men då i mindre skalor.

Besöket avslutades med lunch på den tillhörande nybyggda restaurangen med en vidunderlig utsikt. Uppenbarligen satsas det på "Fästningen" av Fastighetsverket och då kanske mot bakgrunden att betingelserna är sådana att livslängden på anläggningen beräknas till 300 år!

Efter återkomst till KA 5 avnjöts en högtidsmiddag med åtföljande föredrag om KA 5 historia men också en framåtblick. För de flesta av oss kom nog uppgiften att Amf 1 i närvid övertar KA 5 hamn som något överraskande. Vid såväl middagen som vid efterföljande samkväm uttrycktes både förhoppning och vilja av "tunga" deltagare om en fortsättning av dessa kamratträffar. Nästa gång, 2024, är det då Vapenbrödernas tur att arrangera.

Söndagen ägnades åt hemfärd och att smälta intrycken av en mycket välarrangerad kamratträff. Ett stort Tack till KA 5 kamratförening och Vapenbröderna med ett särskilt Tack till Leif "Ecka" Eriksson!

Foto: Carl von Gerber

Foto: Carl von Gerber

KA KAMRATFÖRENINGSTRÄFF

I HÄRNÖSAND MELLAN DEN 24 AUGUSTI TILL DEN 27 AUGUSTI

AV: TONY ARVIDSSON

TORS DAG

Klockan 0840 avstigning Roslagsbanan med kosan mot bussen från Ellenius bussar, parkerad vid Östra Station. Väl vid bussen mötes jag och min fru *Caroline* av idel ädla KA/amfibiekamrater. Många trevliga återseenden. Bagaget lastades in med van hand av den ständigt godmodige *HC Strand*. Denna man som för vilken gång i ordningen kör buss i sammanhanget, vet jag inte. Och som han gör det!

Väl i bussen tar *Ecka* befälet, och säkerställer att samtliga som ska vara med är det. Det fanns en spänning och förväntan i luften. Prick 0900 rullar bussen iväg med kosan norrut. Nästa anhalt Söderhamn och f.d. F 15.

Vid halvtolv tiden vankades ett uppehåll vid Gävlebro där allahanda behov säkerställdes.

Väl framme vid flottiljområdet fanns lunch i massen att inmundiga. Därefter bar av till ett besök på

det av F 15-personal uppsatta flygmuseet. Vilket otroligt fint arrangerat flygmuseum! Att dessutom bli guidad av grundaren själv, den pensionerade flygföraren och överstelöjtnanten *Helge Ljungström*, ja det förstärkte upplevelsen. Här visade det sig att Viggensimulatorn fortfarande var "up to date". Och för 700 kronor kan man få ett flygpass i densamma. Ett riktigt bra besök som starkt rekommenderas. Väl samlade i bussen för transport till Härnösand påbörjades en ny närvarokontroll "ett... ett, två... två, tre... tre," osv.

Efter kvalitetssäkrad närvaro tog *HC* oss vidare och några slumrade in till bussens sövande motorljud. Nästa anhalt slutmålet, f.d. kustartilleriets femte regemente i Härnösand.

Väl framme vid middagstid var det samling mellan motorplan och östra kasern (vilken var vår förläggningsplats). Där mötte kamraterna

upp från KA3:s kamratförening. Ord som "tjenare", "det var länge sen", och "dig kände jag inte igen" ekade mellan fordonen då kära återseenden avklarades. Koder till grind och dörrar delades ut och in-kvarteringen påbörjades. När denna var genomförd väntade middag hos *Freddys* som finns i f.d. *markan*. För de som önskade var massen öppen. Där *Sven-Olof Kviman* redogjorde för hur stridsbåtarna kom till. Vilken resa det var! Ja en späckad dag skulle visa sig följas av minst lika späckad morgondag.

FREDAG

Efter frukost delades gruppen upp i två mindre grupper. Den ena gruppen besökte Docksta varvet och stridsbåtstillverkningen samt på eftermiddagen ett besök på Skuleberget. Den andra gruppen genomförde en stadsvandring och besökte friluftsmuseet på Murberget samt Läns museet på samma plats.

Rundvandringen guidades av den pensionerade majoren *Sten-Olof Eriksson*, kallad "SO". SO som är certifierad guide startade vandringen i stadsparken och berättade om Carl Milles "Franzénmonument" i Stadsparken var den första stora skulpturen i Härnösand.

Foton: Carl von Gerber

Skulpturen av den finlandssvenske skalden och psalmdiktaren Frans Michael Franzén restes 1910. Franzén var den förste biskopen i nybyggda Härnösands Domkyrka 1846. Vidare besöktes domkyrkan som är Sveriges minsta domkyrka. Därefter styrdes kosan till Östanbäcken.

Östanbäcken är en väl bevarad stadsdel. Den utgörs av trähus från 1700 talet till början av 1900 talet. Denna stadsdel skulle rivras på 60 talet men här uppstod en massiv protesterörelse varvid rivningsbeslutet bordlades. Så nu står dessa gamla hus kvar som ett bevis på att folkviljan kan vara stark och solid.

Därefter begav vi oss upp till Vårdkasberget med utsikt över hela staden Härnösand. Mäktigt! Nu väntade lunch på läns museet och guidad tur. Väl efter en god lunch genomfördes en tur i museet. Vår guide, Sandra Klingberg, ledde oss genom Västernorrlands historia från mam-

mutperioden till i princip dags dato. På tal om mammut fanns en kindtand bevarad. En artefakt som är tio tusen år är ganska ovanligt att se. Vid tretiden återvände vi till KA 5. På eftermiddagen anlände kamraterna från KA 4 och därmed var kamratträffen fulltalig. Middag intogs på mässen och vad serverades om inte "pytt"! Till "pytten" sköljdes vissa strupar ned med snaps och utmed nejden ner mot Ångermanälven kunde härnösandsborna tydligt höra skönsång, "Än en gång därän bröder.....". Efter middagen informerade kommunalrådet Anders Gäfver om Härnösand.

LÖRDAG

Dagen program startade med ett besök till Härnösands bilmuseum. Här fick vi uppleva en mäktig tidsresa från 1899 till 1990. I flera utställningshallar fanns mängder av unika motorfordon. Och framförallt

fanns och finns här bilar – omkring 270 stycken! Det är en möjlighet att på en och samma plats häpna både över bilarna som man bara kan drömma om och samtidigt nicka igenkännande åt välskötta exemplar av standardbilar man själv har ägt. Ja, här åkte faktisk hakan gång på gång ner av häpnad och beundran. Upphovsmannen Carl Lundqvist fanns med och guidade. En klar höjdpunkt på träffen. Och nu på väg till nästa höjdpunkt.

Denna eftermiddag stod på programmet "besök Hemsö fästning". Den så kallade Hemsö fästning består av två fasta batterier. Dels tunga batteriet HÖ 1, 15.2 cm dubbelkanontorn model 51 samt lätta batteriet HÖ 2, 7,5 cm pjäs modell 57. Detta besöket genomfördes på det tunga batteriet. Batteriet utgjorde stommen i Spärrbataljon Hemsö. Som gammal KA 5:are hade jag anledning att ofta besöka batteriet.

Inte minst i min roll som sambandschef i bataljonen. Guidningen genomfördes av *Linda Hjärne* som för dagen var iklädd uniform M/59. *Linda* var både påläst och initierad. Bra gjort! I anslutning till batteriet finns en restaurang uppbyggd där lunchen intogs. På vägen till Hemsön samt på väg "hem" berättades allehanda historier vilket renderade i många skratt. Tänk att gamla "stories" bara blir roligare och bättre med åren. På kvällen väntade högtidsmiddagen. Detta innebar kostym och slips för herrarna och för damerna färggranna klänningar. En utomordentligt trevlig middag med tal och roligheter. *Stabschefen* på regementet *Carl von Gerber* höll ett alldeles lysande tacktal vilket också rönste stor uppskattning. "Well done" *Carl!* Här informerade *Erik Pallin* om Härnösands garnisons framtid.

SÖNDAG

Efter frukost väntade "hej och vi ses igen" till kamraterna från de andra

kamratföreningarna och bussresan söderut tog fart. *HC* visade ånyo sin skicklighet och *Ellenius buss* fortsatte sitt värv. Väl i Tönnebro blev lunchstoppet välkommet där *Ecka* tackade av *HC Strand* som förutom present fick passagerarnas uppskattning för att han frivilligt och utan ersättning körde bussen. Snyggt *HC* och ett stort tack! Vi anlände till Östra station vid fyra-tiden. Väl där urlastning och "puss och kram" och "on se revoit".

EPILOG

Kamratträffen i Härnösand kan inte sägas annat än att var en triumf för "kamratsträffmodellen". Antalet från de olika föreningarna var Vapenbröderna trettiofyra, KA2 två, KA3 tjugotre, Amf 4 nio och KA 5 som mest ett trettiotal personer. Att få träffa både nya och gamla kollegor på detta sätt är berikande, viktigt och lärorikt.

Följande personer förtjänar ett särskilt tack; *Ecka* som planerare och ciceron, *Mona Rodling* och styrelsen

i Härnösand för ett utomordentligt väl genomfört värdskap, *SO Eriksson* som guide och historeieberättare, *HC Strand* som gjorde bussresan lugn och säker, *Carl von Gerber* som höll omvärlden informerad om resan via facebook, *Sven-Olof Kviman* som med inlevelse höll föredrag om Stridsbåtens tillblivelse. Dessutom vill jag särskilt tacka den åttiosex årige *generallöjtnanten Lars Göran Persson* som deltog. För övrigt har han varit regementschef för både KA1 och KA 5 (CNK). Mycket "strongt"!

Och sist men inte minst ett stort tack till oss alla deltagare för att vi bjöd på oss själva och höll kustartilleri och amfibiefanan högt.

Nästa år är det Vapenbröderna som är värdar för kamratträffen. Mer om detta längre fram.

Foto: Carl von Gerber

C AMF 1 HAR ORDET

AV: ADAM CAMÉL, C AMF 1

Vapenbröder!

Då var sommarsemestern -23 till ända och ett nytt utbildningsår har startat. Under slutet av juli och augusti har ca 250 värnpliktiga ryckt in för elva respektive tio månaders grundutbildning fördelade till Andra amfibiebataljonen och Andra marina basbataljonen. Vecka 38 har vi ett inryck med ca 110 sjömän som är avsedda för Fjärde sjöstridsflottiljen. Inryckerna har gått bra och jag är nöjd.

Sommaren har i stora drag varit lugn. Vi har haft en stridsbåt ute över tiden som har patrullerat skärgården. Båten har till stor del av tiden varit bemannad av tidvis tjänstgörande soldater som har fått behövlig körtid, samtidigt som det har avlastad den kontinuerligt tjänstgörande personalen.

Jag vill passa på att tacka för ert engagemang i vår introresa som närmare kommer att beskrivas i detta nummer.

Veckan efter midsommar var jag och en delegation med bl.a. C Amf 4 och C AmfstriE och besökte den stora amerikanska marinkårsmässan Modern Day Marine (MDM) i Washington. Besöket hölls ihop förtjänstfullt av vår marinattaché, *öv Henrik Rosén*. För min del var det andra året jag besökte mässan och det var även andra året MDM genomfördes i Washington efter att tidigare ha genomförts i Quantico. MDM kan enklast beskrivas som marinkårens marinstridsdagar, inklusive en ganska stor försvarsmaterielsmässa. Det varvas föreläsningar, paneldiskussioner, och mycket mer. De största anledningarna till att vara där, som jag ser det, är dels att få information avseende den amerikanska marinkårens (USMC) utveckling, knyta kontakter med amerikanska befattningshavare och dessutom så är jag övertygad om att den svenska närvaron på mässan sänder signaler om att vi tar vårt arbete på största allvar vilket inte ska underskattas.

USMC har genomfört en stor förändring de senaste åren under ledning av sin precis avgångne chef *general Berger*. Förändringen består framförallt i skiftat fokus från landkrig till mer sjöoperativ inriktning. USMC har de senaste dryga 20 åren varit engagerade i markstriderna i Afghanistan och Irak, det ville

Berger ändra på. USMC har därför lämnat över sin tunga materiel som stridsvagnar och artilleri till den amerikanska armén och istället skiftat fokus mot sjöoperativ verksamhet och då framförallt i Sydkinesiska sjön och Kina, precis som den övriga amerikanska strategin. Inom ramen för fokusskiftet har USMC tagit fram en ny doktrin som går under namnet Force Design 2030 (FD 2030), vilket bl.a. fokuserar på ökad sjörörlighet, ökad uthållighet och andra bekämpningssystem för att bl.a. kunna utöva Sea Control och Sea Denial. Detta ställer bland annat krav på sjömålsbekämpningsförmåga, sjörörlighet, logistik, etc. Det är bland annat därför som den svenska Amfibiekåren blir intressant ur ett amerikanskt perspektiv eftersom vi har erfarenhet och förmågor som de är intresserade av, och det är en anledning till att vi genomför övningen

Foto: Försvarsmakten

Foto: Försvarsmakten

Foto: Försvarsmakten

Archipelago Endeavor (AE). Som svensk amfibieofficer kan det ibland vara svårt att förstå att det som har varit vår verklighet och vårt operationsområde i alla år är främmande för någon annan. Exempelvis begreppet Contested Littoral, dvs ett område där flera aktörer kan påverka med vapensystem (Weapon Engagemnet Zone, WEZ), eller annan närvaro och där du hela tiden verkar under ett potentiellt hot, läs Östersjön. För oss är det helt naturligt men för en amerikan är det helt nytt och det är bl.a. det som USMC kommer att göra i Sydkinesiska sjön. Inom FD 2030 så florerar det ett antal begrepp exempelvis Stand In Force. Det är en styrka som ska kunna verka inom en motståndares WEZ under en längre tid inom det littorala området. Och då tycker jag att vi börjar se likheter mellan oss och USMC. För er som känner till USMC organisation med divisionerna, MEF, MAGTF, etc. så kommer de att vara kvar. Som en liten detalj så kan nämnas att USMC har behov av minst 31 amfibiefartyg av San Antonio- och Wasp-klass.

Även om de själva tycker att de är små så är de väldigt stora med vårt mått mätt. Men det som kan vara av störst intresse för oss och vår utveckling av framförallt Amfbat 2030 är deras nya förband Marine Littoral Regiment (MLR). MLR är ett förband om ca 1500 man som ska kunna vara Stand In Force. Förbandet ska ha en mängd förmågor som sjömålsbekämpning och annan bekämpning, cyberförmåga, sjörörlighet, logistik, m.m. Och det är framförallt där jag kan se de största kontaktytorna och möjlighet till kompetensöverspridning. Den främsta metoden för samarbetet är just AE, som jag tycker har utvecklats på ett bra sätt från enkel skyttestrid 2018 till mer inriktning på spaning och bekämpning. Intresset för AE från amerikanskt håll är stort och AE 24 ses ur ett amerikanskt perspektiv som ett "Strategic Event" så av den anledningen tycker jag att framtiden för AE är intressant och viktig. Intresset för, och nyttan av, AE utifrån amerikanskt perspektiv kan också ses på det antal besök, och nivån på dem, som besöker övning-

en. Eventuellt kommer den nytiträdde chefen USMC, *general Smith*, till AE 24.

Jag har sagt det förr, men det är en väldigt intressant tid för Amf 1 och FM och som alltid behöver vi hantera allt från lägsta stridstekniska nivå till strategiskt bilaterala samarbeten, helst på samma dag. Nu ska jag gå och ta emot ett besök från den amerikanska kongressen. Dessvärre regnar det, men som vi säger nuförtiden i den internationella miljön vi rör oss i "the sun is always shining on a Marine"

Jag önskar er alla en fin höst så ses vi i framtiden.

Foto: SvenÅke Wickström & Jan Fredriksson

INTRODUKTIONSRESAN

AV: PETER BRYNGER / REGEMENTSFÖRVALTARE

I tider av tillväxt är det viktigt att vi får med oss vår historia och ursprung. Med den kunskapen i bak huvudet är möjligheterna till framtida framgångar större.

Resan genomförs med i huvudsak nyanställda yrkesofficerare, såväl officerare som specialistofficerare. Förutom en historisk exposé är syftet att regementschef och regementsförvaltare lära känna sina nya befäl. Namn på ett papper blir ett ansikte i verkligheten. Jag anser det vara särskilt värdefullt att få tillfälle att närmare träffa våra nya befäl. Att ha träffats tidigare förenklar mina möjligheter att få en uppfattning om temperaturen på förbandet, att tydligare få en uppfattning om hur vi mår, göra filtret mindre tätt.

Utgångspunkten för resan tog sin start i ett möte med projektgruppen ur Vapenbröderna i samband med årsmötet på Berga. En stabsarbetsplan togs fram och uppgifterna fördelades inom gruppen. Denna gång

var *Sven-Åker Wickström, Janne Fredriksson, Magnus de Jong, Lars-Inge Pettersson, Anders Joninger* och *Anders Bohman* (i planeringen). Vilka som deltar är styrande när det gäller val av platser för besök. Det är viktigt för trovärdigheten att vi än så länge har Vapenbröder som tjänstgjort på de platser vi besöker.

Upplägget utgår från vilka Vapenbröder som deltar. Inledning, som jag här fastställer till *"enligt traditionen"*, inleddes med besök på Vaxholms kastell med museum och kransnedläggning för våra omkomna kamrater. Därefter tog vi oss till Korsö med hjälp av Ekipagekompaniets två stridsbåtar. Väl där genomfördes en rundvandring och föredragningar om Korsö, amfibiesystemets tillkomst och utveckling.

Kvällen genomfördes med tyngdpunkt på det sociala. Med gemensamma krafter grillade och åt vi en väl tilltagen middag. Givet alla neddragningar genom åren har vi numera inget kök på Korsö vilket

gör att arrangemang på ön kräver en stor portion förberedelser och kraft för att det ska bli bra. Bl.a. noterade vi att grundläggande behov av kryddor hade varit bra att ha med sig. Den utmaningen fann vi lösningar på enligt devisen *"man tager vad man haver"*. Bra blev det förstås. Hungern är också en krydda.

Dagen efter styrde vi ner mot Mällsten och Landsort. Dagens yngre befäl blir alltid imponerade av dessa anläggningar och vilken teknik och taktik som användes förr. På samma naturliga sätt som inledningen på kastellet är också att besöka ett av våra bevarade batterier.

Regementet har begåvats med flera nya yrkesofficerare som inlett sin tjänstgöring på ett mycket lovande sätt. *"Framtiden, vad vet vi om den...?"*

(citrat *Stefan Sauk*, Amfibiefilmen 2004). Vi har mycket goda förutsättningar att hantera det som komma skall.

RAPPORT FRÅN 2. AMFBAT

AV: ÖVLT MARCUS APPELGREN / C 2. AMFBAT

Då var hösten här, för 2. amfibiebataljonen betyder det att vi återkommande får besök av USMC och genomför den bilaterala övningen Archipelago Endeavor (AE). Årets övning är den femte i ordningen och undertecknad är både övningsledare samt taktisk chef under övningen, något som är både spännande och utmanande.

AE genomförs i praktiken mellan 21 augusti och 9 september, förberedelserna har varit igång från i våras med ökande intensitet sedan maj. Det amerikanska huvudbidraget är i Sverige från den 16 augusti till ca 15 september. Det är en mycket omfattande och komplex övning som ianspråkar hela bataljonen och detta år är över 400 individer övade. Självklart är det ännu fler individer inblandade från hela Amf 1 och utan deras stöd hade inte övningen varit möjlig, men ingen nämnd - ingen glömd.

Som koncept är AE ett mycket bra tillfälle att övergripande utveckla Amf 1:s förmåga att mottaga en annan nation och stödja en framskjutetablering av dess militära förmåga, för 2.amfbat är det en bra övning i att snabbt integrera enheter och genomföra gemensamma operationer i skärgårdsmiljö. Under

årets övning sker därför moment innehållandes uppgifter som bland annat; underrättelseinhämtning, mark- och sjömålsstrid, gemensamt plan- och orderarbete. Huvudflyttningssättet är givetvis med stridsbåt men förflyttningar sker även medelst helikoptrar och mindre terrängfordon, något som jag anser att bataljonen sömlöst ska kunna växla emellan.

I detalj är övningen mycket bra då vi får möjlighet att öva med nya tänkbara framtida förmågor för 2.amfbat som exempelvis; obemannade flyg och sjöfarkoster, luftförsvaret och logistik.

Det amerikanska förbandet kommer till största delen från 2:nd Light Armored Reconnaissance Battalion (2 LAR) och tillhör 2.nd Marine Division. Några av deras övergripande målsättningar är att titta på hur vi använder stridsbåten organiskt i bataljonen (något USMC inte gör idag), vår flexibla logistik samt vår uppdragstaktik.

Att USMC visar ett stort intresse för amfibiesystemet och 2.amfbat är ingen slump utan hänger direkt ihop med deras nya utvecklingskoncept Force design 2030 och därtill ett ökat fokus på Asien samt syd-

kinesiska sjön. Genom att studera hur vi gör i östersjöområdet kan USMC skala upp lärodomar och nya förmågor till en annan operationsmiljö.

Att USMC under flera år åkt över för att lära av bataljonen är naturligtvis smickrande, ännu mer smickrande är att de vill fortsätta att utöka AE till något större. Men, ska övningen expandera i omfattning och komplexitet behöver den lyftas från bataljon och regementsnivå till marin nivå då det idag går åt oerhört mycket tid och energi att "bara" öva halv bataljon.

Några som förtjänar ett särskilt omnämnande med att få övningen att hålla rätt nivå är personalen på bataljonens planerings- och logistiksektion. De båda sektionerna är de som möjliggör att övningen håller en så pass hög nivå att USMC återkommer år från år. Nivån på övningen och 2.amfbat duglighet är så pass god att USMC ser detta som en strategiskt viktig övning och ser 2.amfbat som en partner att räkna med.

Ibland förstår vi nog inte riktigt hur bra vi är och jag tror inte att det finns någon gräns för hur stort och omfattande vårt samarbete skulle kunna bli med USMC. Det är nog lätt att bli uppslukad av deras enorma organisation och kapacitet. Från vårt perspektiv framstår det i det närmaste som USMC har obegränsade resurser.

Foto: Försvarsmakten

Foto: Försvarsmakten

Foto: Försvarsmakten

Foto: Försvarsmakten

VÄRNPLIKTSTANKAR

AV: FK SEBASTIAN BORG / 1.UTBILDNINGSKOMPANIET / GU PÅ AMF 1 2016-2017
STRIDSBÅTSKURS 2017-2018 / STRIDSBÅTSCHEF PÅ DÅVARANDE 204.E AMFIBIESKYTTE-
KOMPANIET / OFFICERSPROGRAMMET 2020-23.

Att som nyexaminerad fänrik bli instruktör på en värnpliktsutbildning är lite speciellt, framför allt under de värnpliktigas första tid. Det är en väldig kontrast att gå från en skoltid som regerats av tunga böcker (om än i digital form) och diskussioner grundade på kända namn inom krigsvetenskapen till ett arbetsliv som består av att säga åt vuxna människor att de inte har rakat sig på ett korrekt vis. Att säga hur de ska bära hår och kläder. När de får prata och när de ska vara tysta.

Det är att gå från en skoltid som bestått av krigsspel där kadetter har iklätt sig roller som kommandörer och överstar till ett arbetsliv där man handfast visar vilken ända av

en automatkarbin som är farlig. Inrycksstressen för de värnpliktiga var påtaglig samtidigt som vi nya i befälslaget var lite nervösa och måna om att göra ett bra jobb. De märktes att de värnpliktiga inte än såg sig som en del av maskineriet, de var fortfarande civila ungdomar och obekväma i sin nya miljö, vilket ledde till en balansgång gällande formalitet och personlig omtanke inom befälslaget.

Efter den första inrycksveckans var jag helt slut och undrade i mitt stilla sinne hur jag skulle orka hela deras tio månader. Sen åkte jag bort från truppen på en dåligt tajmad instruktörskurs i Karlskrona i en vecka. Truppen jag kom tillbaka till

efter kursen var annorlunda. Borta var de håglösa blickarna och hår som stod på ända. Omvisitationerna lös (nästan) med sin frånvaro. Det var en påtaglig känsla av att de hade börjat känna sig trygga i uniformen och de var redo för nästa steg, de var hungriga på uppgifter. Det var en härlig känsla om än lite snopet för mig, som hade missat deras första skott på skjutbanan och inte fått se den här förvandlingen i realtid. Nu är de fortfarande oerfarna och i behov av stöd men attityden har hamnat rätt. Nästa vecka ska de ut i fält för första gången och gå in i mer tillämpade skeden. Jag tvivlar inte längre om jag kommer orka deras tio månader. Jag vet.

FÄLTPOST FRÅN KYIV

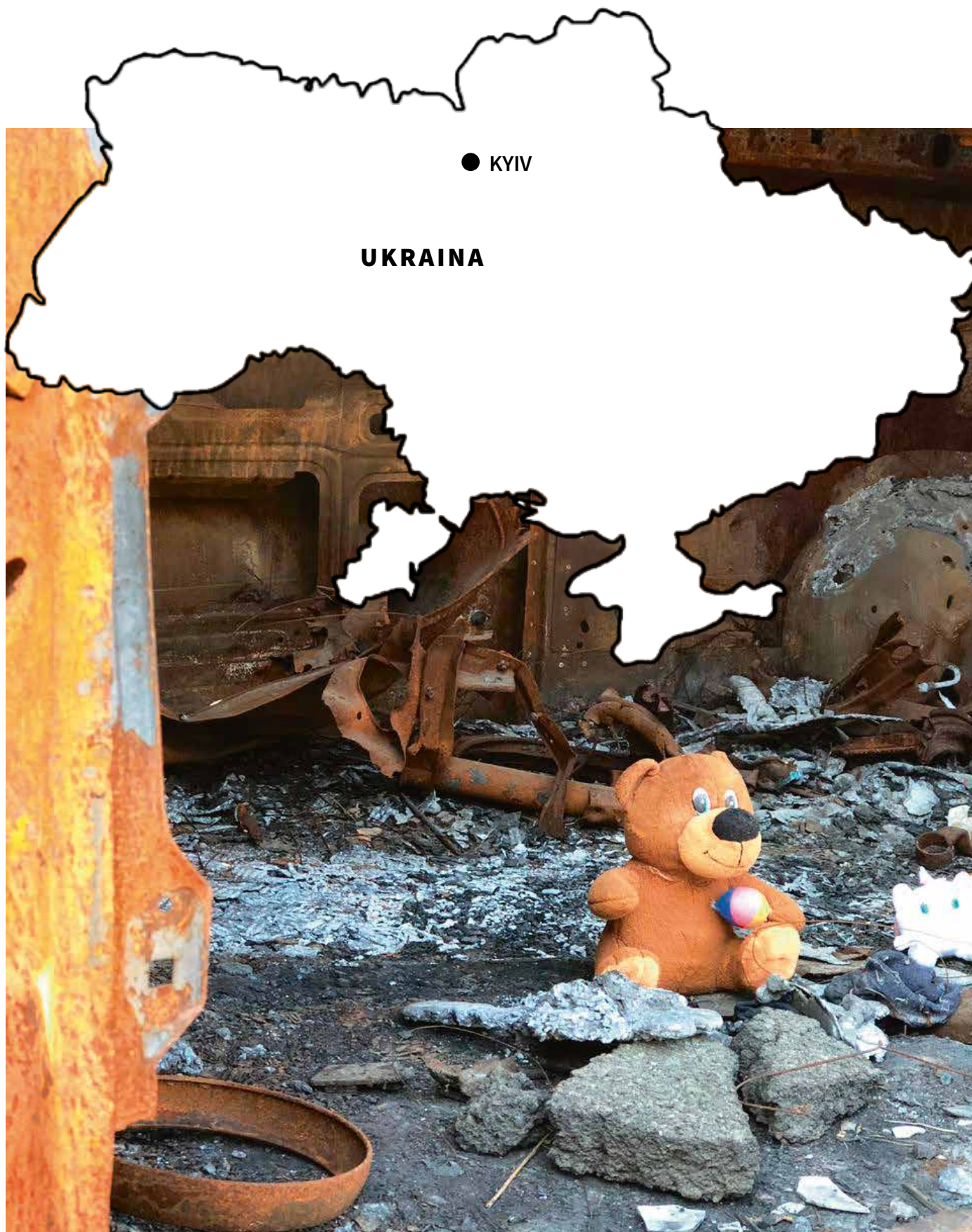

Foto: Hans Granlund

FRÅN

HANS GRANLUND

ORDFÖRANDEN FÖR VAPENBRÖDERNA

TILL

VAPENBRÖDERNA

FÄLTPOST**KAMRATER,**

Här kommer ett vykort från Kyiv.

– Kan du tänka dig att bli försvarsattaché i ett stort land i östra Europa som är i krig med Ryssland?

Någon vecka före julafton ringde en kollega, och Vapenbroder upp och ställde frågan. Tre månader senare klev jag tidigt en morgon av tåget på Kyivs järnvägscentral. Redan nästa morgon medan jag borstade tänderna gick flyglarmet. Det är märkligt men en hesa fredrik låter lika överallt. Enda skillnaden från den första måndagen i månaden här hemma är att i Kyiv följs sirenen av inkommande drönare och missiler och ljudet av luftvärnsmissiler som stiger mot himlen.

Med det sagt går livet vidare i Kyiv. Invånarna låter inte kriget och *Putin* diktera hur vardagen skall framlevas. Affärerna är öppna, människor går till jobbet och en ljum sommarkväll fylls uteserveringar och operan spelar för utsålda hus. Men kriget finns där hela tiden. Alla har en anhörig eller bekant, eller bekants bekant

som är flykting eller strider vid fronten, eller redan har sållat sig till den långa raden av de som redan fått betala det yttersta priset. Det finns bedömningar som talar för att kanske så många som tretio procent av det unga truppbefälet stupade de tre första dygnet av kriget. Genom sitt föregångsmannaskap och det yttersta offret höll de samman illa utrustade och dåligt utbildade tillfälliga förband i Kyivs förorter, samtidigt som många civila gick man ur huse och attackerade ryska stridsfordon med bensinbomber och tillhyggen.

När det såg som mörkast ut påstås amerikanarna ha erbjudit *president Zelensky* en transport ut ur landet. Hans svar: *"I don't need a ride, I need ammunition!"* Där påstås det ha vänt. En sak är klar bortom all tvivel. Ryssland kan aldrig vinna detta krig. Man har dessutom lyckats driva in Sverige och Finland i Nato samt svetsat samman Europa på ett sätt som inte skådats tidigare.

Den ukrainska försvarsviljan och uppfinningsrikedomen i kriget är

total. Ukrainska Marinen opererar idag inga örlogsfartyg och har knappt någon infrastruktur. Det man hade fick man lämna bakom sig på Krim när Ryssland oprovocerat överföll nationen 2014. Trots det slåss marinkåren längs Dnjeprs deltan och vatten, och flottan samt ett robotbestyckat kustartilleri har efter arton månaders krig inte bara sänkt ryska Svart havsmarinens flaggskepp utan man har omöjliggjort för ryska enheter att uppträda väster om Krim. Det är en bedrift som i vår tid kommer att förändra hur ett kustnära sjökrig i grunda och begränsade vatten bedrivs. Svenska marinen och Amfibiekåren har här en uppgift i att studera denna utveckling för egen del.

Mycket återstår och från åskådarpå plats på främsta bänk på ambassaden liksom här hemma måste och ska vi göra allt för att bidra till segern. Kriget i Ukraina är vårt krig. Om det vinnas på de ukrainska stäpperna och ute på Svarta Havet vinner även vi. Om inte förlorar vi alla.

RAPPORT FRÅN FÄSTNINGSMUSEET

AV: ERIK HIMMELSTRAND / CHEFEN FÖR VAXHOLMS FÄSTNINGSMUSEUM

Efter några skakiga pandemiår så vände besöksantalet åter upp på museet och vi nådde inklusive gruppbesök och evenemang över 11 000 gäster under våren och sommaren. En stor del i detta låg i den nya utställningen *"Djur i krig"*, vars tema lockade många att besöka Kastellet. Trevligt nog kom även två olika team från Sveriges Radio till museet för att intervjua mig och museets ordförande Per Andersson om utställningen. Även försvarshögskolan har hört av sig för att låna utställningen. Har ni inte hunnit se *"Djur i krig"* och de två filmerna om den hemliga verksamhet som bedrevs på Gålö under andra världskriget för att dressera sälar att upptäcka ubåtar och filmen om försvarets brevduveverksamhet så finns det chans framöver, då utställningen blir kvar även nästa år.

Evenemanget *"Kalla krigets fordon"* genomfördes på Kastellet, lördagen den 8 juli och lockade drygt 300 besökare men de tidigare sats-

ningarna *"Camp Kastellet"* år 2019 med *"reenactment"* det vill säga historiskt återskapande och tematagen under 2022 om andra världskriget var trots allt mer populära. Vi får se hur det blir i framtiden.

Även en del underhållsarbeten har skett av museets utomhusmateriel på Kastellets borggård i samarbete med museets vänförening, där 7,5 cm luftvärnskanonerna m/1915-23 och 8,4 cm kanonerna m/1881 har målats under sommaren. Men underhållsbehoven är fortsatt stora och de ekonomiska resurserna är skrala. Området runt två äldre pjäser på borggården har till och med fått spärras av då hjulen kan kollapsa och utgör en risk för tredje man. Flera trähjul skulle behöva bytas ut alternativt renoveras. Bidrag för trähjulens renovering mottages därför tacksamt om ni råkar ha en slant över...

Museets årsböcker är fortsatt populära och upplagan från 2021 om Östra Rindö och det gamla

regementsområdet för KA 1/Amf 1 tog snabbt slut, förutom några få enstaka exemplar som finns på museet. Diskussioner förs om att i likhet med 2020 års bok om *"Vaxholmslinjen"* eventuellt göra ett nytryck även av denna. Även här får vi se hur det blir. Årets bok om Västra Rindö med varvsområdet har även denna blivit mycket omtyckt.

Vill ni ge Far en fin present så kan jag rekommendera er att åka till Vaxholm söndagen den 12 november. Då anordnar nämligen fästningsmuseet en militärhistorisk vandring vid den gamla stabsbyggnaden för SK, Stockholms kustartilleriförsvår klockan 13. (Se info nedan).

Området och själva byggnaden har en spännande historia som innefattar allt från att ha utgjort en kasern för ingenjörskåren, interneringsläger, stab, kontor och grundskola. Avgiften blir 80 kr per person och betalas med swish på plats. Det kommer även att vara möjligt att utan portoavgifter köpa våra populära årsböcker.

Slutligen vill jag slå ett slag för att besöka Fästningsmuseet i december och äta julbord efter besöket i Kastellets pansarbatteri.

MISSA INTE DETTA EVENEMANG I HÖST

12 november kl. 13

Militärhistorisk vandring vid gamla SK-staben i Vaxholm. I dag Söderfjärds-skolan. OBS! besök vår hemsida www.vaxholmsfastning.se alt. **museets Facebook**. för eventuella ändringar gällande datum och tid.

Foto: Försvarsmakten

UBÅTSSKYDDSVERKSAMHETEN I STOCKHOLMS INRE SKÄRGÅRD

AV: PER ANDERSSON / PA ÖVLT

Många av Vapenbrödernas medlemmar har deltagit i olika insatser i samband med främmande undervattensverksamhet under 80- och 90-talet. De har tjänstgjort på olika anläggningar och fartyg eller varit engagerade i övervakning mm och kanske varit delaktiga i några av större kända händelserna som Utö 1980, U137 1981, Hårsfjärden 1982, Sundsvall 1983, Töre 1983, Karlskrona 1984, Stockholms skärgård 1984, Kappelshamnsviken 1987, Töre 1987, Bråviken 1987 med flera.

Det jag beskriver i denna artikel är mitt engagemang inom denna verksamhet mer på central nivå och andra typer av mindre kända händelser och åtgärder främst i Stockholms mellersta skärgård d.v.s. inom det tidigare området som var KAB 2.

I samband med att jag skulle avsluta min tjänstgöring på sjöoperativa avdelning i milostab väst 1986 fick jag frågan om jag skulle vilja börja på ubåtsanalysgruppen på Försvarsstaben. Analysgruppen bestod av tre personer, två från flottan och en från KA. Analysgruppen var placerad på Operationsledning 5 (OP5) där underrättelse och säkerhetstjänsten ingick.

På hösten 1986 tillträdde *General Bengt Gustafsson* som ny ÖB. Han var mycket intresserad av analysgruppens arbete och kom ofta in i vårt stora arbetsrum för att mer i detalj och ofiltrerat få höra vad som hänt. Efter bara några veckor som ny ÖB fick vi en direkt riktad uppgift från honom personligen att titta tillbaka på de observationer som gjorts nära Stockholm. Jag tilldelades

denna uppgift eftersom jag tjänstgjort lång tid på KA 1 och kände till området mycket bra. Området definierades som området innanför Oxdjupet ända in till Stockholms ström. Jag grävde fram alla arkiverade rapporter som överhuvud taget fanns för detta område och katalogiserade och plottade dessa på ett sjökort 712 i 1:50 000. Olika typer av observationer och indikationer fick olika färger och på sjökortet växte kluster fram där det fanns områden med många markeringar och andra områden utan nästan några alls. Detta är för övrigt den vanliga bilden som framträdde när man senare digitaliserat alla observationer som eventuellt kunde kopplas till undervattensverksamhet i hela Sverige och blev ett mycket viktigt verktyg i underrättelse-

analyser och taktisk inriktning av exempelvis kustflottan.

Överbefälhavarens med sin stab beslutade hösten 1986 att starta huvudprojekt ubåtsskydd. Det var ett stort och tidsomfattande projekt som skulle pågå till 1990. Detta projekt berörde alla myndigheter inom försvarsdepartementets ansvarsområde. Projektet skulle inom sina ansvarsområden och med samverkan med andra ingående myndigheter prioritera ubåtsskyddet och ta fram nya sensorer och vapensystem samt även se över ledningen av stora incidenter m m. Extra ekonomiska medel tilldelades i olika omgångar till projektet.

För vårt arbete i den centrala analysgruppen fick vi tack vare huvudprojektet mycket hjälp från FOA som snabbt tog fram och modifierade ett redan befintligt avancerat dataprogram där vi kunde börja in-datera alla händelser som överhuvudtaget fanns rapporterade på papper eller i andra datoriserade delsystem. Sekretessen kring detta arbete var mycket hög och ett arkivvalv fick byggas om för att bli helt röskyddat eftersom den aktuella datorn var den enda i sitt slag i hela militärstabsbyggnaden vilket skulle göra det lättare om någon utifrån skulle försöka signalspana mot byggnaden.

Det fanns inga bra digitaliserade sjökort som kunde användas i den avancerade datorn så jag fick genom kontakter på KA 1 låna ett par värnpliktiga som för hand digitaliserade sjökort genom den s.k. vektor metoden. Det tog sin tid men resultatet blev mycket bra. Resultatet blev att de skarpa data som lagts in kunde kombineras och utsökas på alla tänkbara sätt och även presenteras på digitala sjökortsbilder. Man fick nu en helt annan överblick än att sitta och läsa rapporterna. En stor fördel var att man sedan manuellt kunde korrelera observa-

tioner och tydliga indikationer på främmande verksamhet med alla våra militära och civila skyddsobjekt i kust och skärgårdsområdena.

Inom ramen för huvudprojektet ubåtsskydd togs flera typer av nya avancerade system fram i liten skala under perioden för projektet och testades och fördelades selektivt. De flesta av systemen omfattades av sekretess för att inte kunskapen om att vi hade dessa skulle bli kända och kanske läcka ut i media eller på annat sätt. Även ett nytt vapensystem togs fram i ett mindre antal exemplar och som hade sänkande förmåga och var avsett för trånga passager inomskärs. Systemet var rörligt och kunde lätt under hög beredskap finnas ombord i en fritidsbåt om ca 7–10 meter som lätt smälte in i skärgårdsmiljön. Det stora problemet med just detta system var rent administrativt då det saknades en speciell kod som krävdes för att det ska få förvaras i militära ammunitionsförråd.

Även nya mycket avancerade hydrofonsystem togs fram i en mindre serie som även de kunde placeras ombord på en fritidsbåt eller läggas ut med kabel på botten till land och hanteras av enhet om kanske 4 man. Fördelen med detta system var att det inte krävdes hydroakustisk utbildning utan personalen skulle enbart avspana ytan och passa utrustningen. Om det blev larm i systemet så analyserade de inbyggda datorerna på plats vad det var för signaler. Personalen kunde också i vissa fall från samma plats hantera vapensystemet som beskrevs tidigare och på order aktivera detta om förutsättningar fanns. Det var därför viktigt att en av de ingående officerarna var lägst major vilket krävdes för vapeninsats under speciella förhållanden. Vapendelen krävde givetvis utbildning men detta kunde klaras av på några timmar.

Jag nämner bara några av de system som selektivt tilldelades kustartilleriet och hade mer amfibiekaraktär. Även flottande fick flera nya provsystem som var fartygsbundna.

Under denna period byggdes också bordningsstyrkan upp med större kapacitet och material.

Det fanns planering för vad som skulle ske om en ubåt sänktes eller om det i samband med ubåtsjakt uppstod en situation där personalen ombord tvingades överge en undervattens-farkost frivilligt eller med tvång. En sådan operation kunde knappast ske utan personer skadades eller kanske omkom. Det innebar att andra myndigheter exempelvis Länsstyrelsen snabbt skulle kunna styra om sin verksamhet för att vara beredda att ta mot många skadade. Det är jämförbart med planer som kan sättas i verket vid stora olyckor med kanske flyg/tåg/bussar eller likande. Skillnad var formellt mycket stor då det skulle omfatta annat lands krigsmän/sjömän och att vapen var inblandade. En sådan händelse skulle skapa en mediasorm som också fysiskt måste kunna hanteras mycket tidigt.

I vårt fall inom Stockholms Kustartilleriförsvar planerades detta i samverkan med länsstyrelsen, polisen och flera andra myndigheter. Om det värsta hände vid stora skadeutfall skulle exempelvis en eller flera flyglar på Danderyds sjukhus snabbt tömmas på patienter som skulle omflyttas till andra avdelningar. Piketstyrkor från stockholmopolisen i samverkan med militärpolis skulle avskärma området och även se till att det var enkelt för våra HKP 4 att transportera skadade direkt till aktuellt område på sjukhuset och landa på tömda parkeringsytor eller gräsmattor. Givetvis kunde vi inte öva ett sådant stort moment men inblandade chefer visst vad de skulle göra och att det på plats fick samordnas då man

aldrig kan planera för allt som kan hända.

Om det inte var skadad utländsk personal fanns förbereda planer att dessa istället skulle interneras som krigsmän i militära byggnader beläget på en ö utan landförbindelse. För denna typ av transporter förbereddes en landstigningsbåt typ 200 med särskilda installationer och utrustning.

Vi byggde hypoteser hur de två olika bemannade typer av farkoster som vi dokumenterat vid ett flertal tillfällen och de underrättelser som på olika sätt fanns tillgängliga. Den större av de två typ farkosterna vi jobbade mot skulle kunna ha varit reaktor driven. Existensen av riktigt små reaktorer fanns och användes bl.a. i satelliter och senare i också i autonoma obemannade undervattenssystem. När man får en idé som kanske leder ett steg framåt måste man jobba vidare eller förkasta denna hypotes. Vi valde att jobba vidare i liten skala vilket innebar att om vi fick en tydlig optisk observation av master eller torn i ett gynnsamt område i Stockholms mellan skärgård skickades en förberedd HKP 6 snabbt till platsen för att ta vattenprov i observationsområdet. Det gjordes med helt rena steriliserade flaskor och dessa flögs därefter direkt till Ursvik där FOA hade en stor anläggning bland annat för radiologiska analyser mm. Personalen på denna avdelning torrkokade sedan vattnet för att se om de kunde hitta några spår av radioaktivitet. Tyvärr ledde det inte till något positivt resultat så denna hypotes lades ner. Det kunde ju faktiskt blivit tvärt om.

Intelligenta hydroakustiska signaler under vattnet har alltid något ursprung. Vid ett tillfälle i området vid norra Trälhavet en bit från Vaxholm uppfattades korta pulser i ett av våra hydrofonsystem. Detta återkom vid flera tillfällen med

mycket korta sändningar. Detta läckte av någon anledning ut till kvällstidningarna som slog upp det stort vilket i sig blir ett tryck mot våra egna chefer att göra något. Vi måste ju få klarhet vad det var. Rykten gick om en skadad ubåt på botten. Nu är Trälhavet ett ganska stort område med mycket civil trafik både med färjor, skärgårdsbåtar, lastfartyg och fritidsbåtar. Mer avancerad utrustning tillfördes och även FRA kopplades in. Man kunde konstatera att det var pulståg av intelligenta signaler och att det fanns viss regelbundenhet i dessa. Efter en del arbete kunde konstateras att det var ett elbolag som i sina elkablar i vattnet skickade ut styr signaler för att skifta mellan dag och natt taxa till sina abonnenter och vice versa. Elbolaget hjälpte till och skickade ut nattaxans signaler i kablarna vid en bestämd tidpunkt mitt på dagen och vi konstaterade att det bevisade att detta var detta som registrerats.

Analysgruppen arbetade ofta initialt med att det nästan alltid kunde finnas en naturlig förklaring vid en

indikation/observation och många gånger kunde detta också ledas i bevis. Ett exempel som nog de flesta känner till var när ett stort luftuppkok inträffade en bra bit från land på utanför Djurgården. Efter en del arbete kunde konstateras att man bytte vatten i bassängen på björnberget på Skansen via en lång slang på botten. Samma sak utanför Älvsnabben monumentet på Mysingen där botten beskaffenhet gör att det plötsligt blir stora luftuppkok.

Vid stora incidenter som exempelvis Töre blev vad vi brukade kalla en smygeskalering genom att man på olika nivåer tillförde mer och mer trupp och materiel. Att agera på detta är ofta en naturlig ryggmärgsreflex när något händer men vad som då ofta sker är att personalen som tillförs saknar all kunskap om normalbilden i området. Detta gäller generellt alltid. Om man inte har normalbilden klar för sig kan man inte heller upptäcka avvikelser i denna. Det tar några dygn att få en normalbild klart för sig på en ny grupperingsplats.

Foto: Försvarsmakten

Ett exempel ur verkligheten var när en grupp officerare i en särskild spaningsenhet från K 3 genomförde en operation styrd från försvarsstabens operationsledning. Endast två personer i SK:s stab hade kännedom om detta. De utgångsgrupperades på en av öarna vid Kodjupet som leder ut från Vaxholm mot Trälhavet med uppgift att försöka observera och indikera ut eller in passage av dykarfarkoster. Efter ett par dygn hade de normalbilden helt klar för sig och kunde då börja utskilja avvikelser. Det var under sommaren så natten med mörker var ganska kort. De kunde under natten urskilja ljuden från inbrott i sommarstugor och annan udda verksamhet som hördes i nattens stillhet på långt håll. De såg också när boende åkte ut för att vittja sina nät tidigt. En morgon kommer en liten ca 4 meters båt med utombordare som går en udda väg i själva Kodjupet en bit från fyren. De fotograferar båten som stannat upp på en plats där de inte sett någon båt liggandes tidigare. Mannen ombord på båten använder en båtshake och fiskar upp en lina som låg under vattenytan och halar hem något som ser ut som en fendert. Han jobbar kanske i en till max två minuter och sedan släpper han allt och åker ut mot Trälhavet och försvinner. Gruppen rapporterar händelsen och får tag på en båt och åker till samma plats där ser de linan och halar in föremålet som är en fendert och som är uppskuren med kniv på halva sin längd. Detta för att kunna hållas flytande under vattnet. Under fenderten hänger ett böjt armeringsjärn som en krok. Tyvärr fanns det inget i krokens underdel. Uppenbarligen har mannen i båten hämtat upp något som någon annan placerat ut.

Händelsen var av den digniteten att säkerhetspolisen omedelbart agerar och skickar ut en helikopter och polisbåt för att försöka hitta båten

som det finns ett bra foto på. Trots stora insatser kunde denna inte återfinnas. Vad som hämtades upp kan man spekulera över. Var det narkotika eller något elektroniskt. Vi kommer nog aldrig att få svaret på detta. Detta är ett mycket bra exempel på vikten av att känna till normalbilden. Tekniken att skära upp en fendert för att få precis rätt lyftkraft är känd sedan tidigare.

Att vi använde personal från K 3 som tillhörde en särskild grupp i armens riksbataljon var mycket lyckat då de var embryot till det som senare skulle bli SSG. Det var aldrig problem att få personal för denna typ av verksamhet. De ingick i små grupper som även kunde innehålla en eller flera ur säkerhetspolisen beroende på uppdraget.

En viktig del i analysgruppens arbete var också att tillsammans med säkerhetspolisen och andra organisationer var att försöka se om det fanns någon form av land stöd dvs personer som kunde förmedla aktuell information eller rent praktisk hjälpa till om dykare går iland eller att förse en undervattensfarkost med aktuellt läge. För detta ändamål användes då ofta försvarets egen signalkontrollgrupp som tillhörde TSA och som vid denna tid ingick i Försvarsstabens Säkerhetsavdelning (Fst Säk). Även säkerhetspolisen resurser för närsignalspaning utnyttjades ofta och de var med i alla större incidenter men även vid våra egna planerade operationer i Stockholms skärgård och stod då ofta grupperade på fastlandet nära vattnet. Jag kan inte utveckla detta mer än så eftersom landstödsproblematiken fortfarande är aktuell att försöka lösa

En ganska unik händelse inträffade på en av de större öarna med landförbindelse utanför Stockholm. Vid en mindre väg som slutade vid vattnet fanns en av våra civilklädda spaningsgrupper. En bil med en

ensam man kom till platsen och går ut och sträcker på benen. Han går fram till vattenbrynet och tar av sig skor och strumpor och kavlar upp byxbenen och sätter sig på en sten med fötterna i vattnet. Efter en stund börjar han massera fötterna och benen och efter ca fem minuter reser han sig och torkar sig med en handduk, sätter på strumpor och skor och går tillbaka till sin bil och åker därifrån.

Det var ganska sporadisk biltrafik på denna återvänds väg. Efter några timmar observerar spaningsgruppen en bil som kommer och parkerar och en man kommer ut och går ner till stranden. Han har med sig en handduk och går till stenen där den andra personen tidigare suttit och nu upprepas samma procedur med skor och strumpor och uppkavlade byxben. Han sitter på exakt samma ställe och masserar sina fötter. Efter kanske fem-tio minuter reser han sig torkar sig och sätter på strumpor och skor igen och går till bilen och åker.

Nu är det uppenbart att de två händelserna knappast kunde vara en slump och man undersöker området vid stenen där det är ganska fin sand på botten och man gräver sig ner med händerna men kan inte hitta något föremål eller annat udda. Tyvärr var den andre mannens bil så parkerad att det inte hade gått att se och fotografera nummerskylten. Vid den efterföljande analysen vad som kan ha skett blev den mest sannolika förklaringen att det var frågan om tömning av en död brevlåda, på engelska "*dead letter box*" (DLB). Första mannen hade placerat ut något under sanden i vattnet vid stenen och den andre mannen hade hämtat detta. Att ha en DLB i vatten var inte vanligt men har internationellt förekommit tidigare men då mer som en större vattentät låda för förvaring av utrustning.

Genom våra kontakter med andra länders underrättelsetjänster fick vi information att det genom en avhoppare lämnats information om just detta förfarande. Det fanns små förvaringsutrustningar som liknar en liten grav vas med spetsig botten och som kanske var 10 cm hög med ett lock som höll innehållet torrt. Dessa grävdes/trycktes enkelt ner under botten i detta fall av mannen som först masserade sina fötter och täcktes över. Platsen måste vara mycket specifik så att den som ska tömma denna DLB inte behöver leta vilket skulle kunna dra uppmärksamhet till sig.

Vid ett annat tillfälle i samma område observerade en civil spaningsgrupp ombord på en fritidsbåt hur en mindre öppen båt gick in mot land och hämtade upp en man som var lite för välklädd för situationen. Man beslutade att följa efter båten på avstånd. Båten åkte mot Vaxholm och släppte av personen på en brygga nära dåvarande staben för Stockholms Kustartilleriförsvaret.

Man lyckades ta fotografier på mannen som stod på bryggan och när han gick därifrån in mot själva centrum i Vaxholm hann man få iland personer från den egna gruppen och kunde följa denna på lite avstånd. Det var mycket personer i rörelse men man kom ändå ganska nära. Mannen gick in på Vaxholms hotell och en från den egna gruppen följde efter och satt sig i baren. Omständigheterna var sådana att Säpo beordrade ut ett par bilar mot platsen men det fanns bara disponibla grupper i Stockholm så det var en bra bit att köra, med god fart sades det senare. Mannen som man följt till hotellet bedömdes ha haft kontakt med annan person på platsen men det gick inte att se vem det var. Han lämnade hotellet och började gå på smågatorna i relativt snabb takt. Försök gjordes att hänga på men man tappade kontakten.

När bilarna från Stockholm anlände ägnades mycket tid att försöka återfinna personen men det gick inte. Fotografierna som tagit på mannen skickades till Säpos samverkanspartner i andra länder och bedömningen var att det var en underrättelseofficer på lite högre nivå som kommit till Sverige och sedan försvann spårlöst.

Min artikel berör några händelser som kanske inte verkar vara kopplade till främmande undervattensverksamhet men när en operation mot oss initieras är det inte bara farkoster under vattnet som deltar utan det är också annan verksamhet som samtidigt sker. Det innebär inte att cheferna i en främmande ubåt känner till något om aktiviteter i land.

Avslutningsvis vill jag säga min uppfattning efter många års engagemang på olika nivåer och organisationer och genom mycket omfattande samverkan med andra om hela det system som vi ser verka mot oss. En främmande ubåt som observeras och verkar i våra vatten

är givetvis ett hot och bryter mot de lagar vi har inom vårt territorialvatten och på inre vatten. Det verkliga fysiska hotet är det som uppstår när man från ubåten slussar ut dykare som "gör något med sina händer" med någon befintlig utrustning på botten eller placerar ut någon ny utrustning av något slag. Jag har skissat tre olika operationsprofiler som jag har beskrivit i en artikel i Tidskrift i Sjöväsendet (TIS) nr 3 år 2010. Artikelns namn är "Vad gjorde de här? Personliga reflexioner om den främmande undervattensverksamheten". Såvitt jag kan se och följa vad som sker i nutid så bedömer jag att det inte har ändrats särskilt mycket efter den nystart som vi bedömde ske 2011 i Göteborg av den av oss internt utpekade nationen.

Foto: Försvarsmakten

Vapenbröderna
c/o Stockholms amfibieregemente
By Breidablick
130 61 HÅRSFJÄRDEN

VAPENBRÖDERNA

Kamratföreningen Vapenbröderna är Stockholms amfibieregementes kamratförening. Föreningen ger ut tidningen Borg-Skum fyra gånger per år. Mer information om föreningen finns på vår hemsida

www.vapenbroderna.se

Följ oss även på
facebook och Instagram

Föreningens adress:

Kamratföreningen Vapenbröderna
c/o Stockholms amfibieregemente
by Breidablick, 130 61 Hårsfjärden

info@vapenbroderna.se

Skattmästaren:

Marie Wall
Mobil 070 886 50 25
evmavi03@gmail.com

Årsavgift:

200 kr
Familjemedlem 100 kr

Bankgiro:

473-0537

Swish:

123 435 29 28

REDAKTION

red@vapenbroderna.se

Redaktör tillika ansvarig utgivare:

Victor Ihre Persson
Mobil 070 866 73 00

Redaktionsmedlem:

Carl von Gerber
Mobil 073 181 48 87

Utgivning:

Fyra nummer per år

Layout:

ANV Grafiska AB
Mobil 070 781 86 04
gunilla@anv.se

Tryckeri:

Tryckeri AB Orion

Scanna QR-koden för ansökan
om medlemskap

Adressändring:

www.vapenbroderna.se/medlemskap